

Süketek párbeszéde, avagy Kedves Bozsik Péter, másodszor!

Lassú víz partot mos – a 2004. július 15-ei Aracsban megjelent Kedves Bozsik Péter című írásomra a megszólított kedves Bozsik Péter az év szeptember havának 5-én, vagyis születésének napján válaszolt, s válasza az Üzenet 2004 végén megjelent számában, valamint a világhálón olvasható. Bozsik nem maradt magára, Szerbhorváth György is ugyanezen folyóiratban fűz megjegyzéseket szerénységem „esszé”-jéhez. (Azért kell az esszé szót idézőjelbe helyeznem, mert Bozsik, egyebek mellett azon is fölháborodott, hogy merészeltém irományomat esszének nevezni – neki, és mindenki másnak tisztelettel jelentem, az Aracsban minden bizonnyal nincs akkora demokrácia, mint az Ex Symposionban, itt ugyanis a felelős szerkesztőnk, Vajda Gábor az, aki egy-egy írás műfaji besorolását, valamint az egész lap arculatát meghatározza!) Azt is már itt az elején szeretném elmondani, a Veszprémben megjelenő Ex Symposion számai minden bizonnyal megtalálhatók a horgosi, valamint a magyarkanizsai közkönyvtárakban (Bozsik ezt állítja), de az Üzenet, sajnos nem, így csupán a világhálóról letöltött szövegekkel rendelkezem, azokhoz tudok néhány gondolatot hozzáfűzni, azt azonban valószínűnek tartom, hogy a szövegek mindkét forrásban azonosak, elvégre a XXI. század áldásait élvezzük.

Nevetségesnek, ugyanakkor elszomorítónak tartom, hogy mind Bozsik, mind Szerbhorváth nem abban a folyóiratban válaszolt írásomra, amelyben az megjelent. Bozsik utóiratában megjegyzi: „Mivel nevemmel nem szeretném beszennyezni lapod, az Aracs hasábjait, ezért válaszolok az Üzenetben. És még valami: válaszomat elsősorban tájékoztatásnak szánom, a továbbiakban nem szeretnék (és nem is fogok) sem veled, sem mással levelezni ebben a témában.” Szerbhorváth még ennyi megjegyzést sem fűz írásának közlési helyéhez. Jellegzetes liberális hozzáállás: azzal, hogy álszerényen önmagamot becsmérlem, tulajdonképpen rólad mondom el, mennyire szennyes vagy, valamint még annyira sem veszlek emberszámba, hogy neked

mondjam el ellenvéleményemet, hiszen a szabad gondolkodás csak nekem szabad!

Süketek párbeszéde azért is, mert Bozsik és Szerbhorváth is mellébeszél, tudatosan vagy tudatlanul félretájékoztat. Igyekszem rámutatni hamis érvelésükre előbb Bozsik levelében, majd Szerbhorváth válaszában.

Bozsik Kedves Bata János c. írásának már az elején az objektivitást kéri számon tőlem: „Tőled kicsit objektívebb szöveget vártam, de úgy látom, a nemzeti mém az agyadra ment, és az ideológiák (legyenek bármilyen előjelűek) nem az objektivitásukról híresek. Gubás Jenő rossz magyarsággal megírt cikkébe...” (Itt álljunk meg egy pillanatra: mi, Gubás Jenő, jómagam és még nagyon sokan mások, sajnos nem vagyunk abban a megnyugtató helyzetben, hogy Magyarországon éljünk, mint ahogy azt Bozsiknak címzett első levelemben leírtam, s minden bizonnyal ezért nem tudunk „olyan jó magyarsággal” fogalmazni, mint Bozsik, meg még azt sem tudjuk, mi fán terem a nemzeti mém. Egyébként ugyanez a lekezelő hangnem jut érvényre Szerbhorváth írásának még a címében is: Kérek még egy hamburgert, dupla kecsappa! Mi, itt a végeken minden nap megvívjuk a magunk kis és nagy harcait, egyebek mellett a nyelv, az anyanyelv romlásával is, amivel Bozsiknak Veszprémben egyáltalán nem kell törődnie!) De térjünk vissza a megkezdett idézethez, vagyis, hogy Gubás Jenő „... beemelhetette volna a te írsodat is az elemzettek közé, hiszen az ilyen szófordulatok, mint „a vajdasági magyarság egyként fordult szembe a miloševići diktatúrával” engem arra az időre emlékeztetnek, amikor a Jugoszláv Kommunista Párt tagjai tették ugyanezt a náci megszállókkal szemben; Titóval, a hazáért! S mint tudjuk, egyik sem igaz.”

És az sem igaz, amit Bozsik leír, tudniillik a szöveg, amit ő idéz, pontosan így hangzik: „Sehol meg nem említetek, az a közösség, amelyhez egykoron, akkor még csak néhány hónappal azelőtt tartoztatok, a délvidéki, vagy ha nektek jobban hangzik, a vajdasági magyarság egyként fordult szembe a miloševići katonai

diktatúrával, tiltakozásának béketüntetésekkel Oromhegyesen, Zentán, Kispiacon, Magyarkanizsán adván hangot, hogy a frontok mindkét oldalán magyar kényyszerül magyarra löni, a tartalékosokat katonai rendőrség fogdossa össze, hogy a közintézményekben, iskolákban, kórházakban nincs fűtés... és sorolhatnám még tovább, de ha ez akkor nem jelentett számotokra semmit, akkor miért jelentene most?” Minden bizonnyal ez is rossz magyarságunkra vezethető vissza, mármint az, hogy „a vajdasági magyarság egyként fordult szembe a miloševići katonai diktatúrával”, nem azt jelenti-e, hogy a délvidéki magyarság kollektíven szembefordult a katonai diktatúrával, ami természetesen magában foglalja az egyéni kivételeket? Én is ismerek személyesen olyan délvidéki magyart, aki önkéntesen ment el ölni és rabolni, aztán azok sem igazán a szembefordulást választották, akik fogták magukat és „csak úgy” léleptek, de ezektől az egyénektől függetlenül a délvidéki magyarok közössége mégiscsak „egyként” fordult szembe a miloševići katonai diktatúrával! Idézett mondatomnak viszont lényeges mondanivalója, hogy mindezekről Bozsikék sehol nem szóltak!

„A tűrés, amelyet a vajdasági magyarok (és nem csak magyarok) elszenvedtek (bár mit is tehettek, tehattetek, tehattünk volna!?) minden, csak nem szembefordulás.” – írja Bozsik és csúsztat. Akár azt is mondhatnám: történelmet hamisít, mert az egész akkori Jugoszláviában a délvidéki magyarság volt az, amely szembe mert fordulni a katonai diktatúrával, ahogy már leírtam: béketüntetések voltak Oromhegyesen, Zentán, Kispiacon, Magyarkanizsán, magyar tartalékosok tagadták meg a behívóparancsot, s ezen úttörők tevékeny vállalásának példáját követve voltak később hasonló megmozdulások néhány szerbiai városban. Azt viszont, „hogy 1991-ben az akkor egyetlen pártszerű képződmény, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége „magánügynek” tekintette, hogy ki él a katonai behívójával, és ki tagadja meg azt” azzal magyarázom, mivel Bozsik erre is kitér, hogy ha nem tekinti annak, akkor a VMDK-t azonnal betiltották volna, vezetőit pedig hadbírótság elé állították volna, aminek következménye akár halálbüntetés is lehetett volna. De ez egyébként csupán a magánvéleményem, mert sem korábban, sem akkor, sem később semmilyen párthoz nem volt semmi közöm.

Lehet, a jó öreg Freud bácsi egyet s mást el tudna mondani arról, Bozsiknak miért jutnak olyan dolgok eszébe, mint a Jugoszláv Kommunista Párt, harc a náci (!) megszállókkal szemben, Tito elvtárs, meg a följe-

lentés! Nyílt levelem ugyanis öt nyílt följelentésre emlékezteti! Ahelyett azonban, hogy kifejtene ennek okát, rátér arra az ominózus jelenetre, amely a szabadkai McDonald's (Bozsik és Szerbhorváth nagyvilági, jó magyarságában csak: Meki) előtt játszódtott közte és köztem, valamint jelen volt még az ő fia, az én lányom, és ott került elő Bozsik táskájából a nem kevésbé ominózus Ex Symposion-szám. Bozsik kérde tőlem, hogy került oda a kislányom, a feleségem sült krumplija, a fia hamburgere, meg hogy milyen zavarban volt ő, azaz Bozsik, amikor találkoztunk. Csupán csak úgy, hogy legutóbbi találkozásunk így történt. Azt én nem tudhatam, Bozsik csak azért volt zavarban, mert már majd összehugyozta magát, és alig várta, hogy a McDonald's egyébként elegáns vécéjébe érjen. Magánügy, mondja, nem kötelező elhinni sem. Megnyugtathatom Bozsikot, elhiszem, mert én is oda szoktam járni, mi több, az egész családom oda szokott járni, ha Szegeden vagyunk a Kárász utca közelében – igaz, elegánsnak nem mondható, meglehetősen szűkös, de viszonylag tiszta, kevésbé büdös és még fizetni sem kell érte! A szabadkaiakat nem ismerem, mert ott még nem jártam, viszont hasonló tapasztalatokra tettem szert vala Németország-, Ausztria-, Olaszország-, Svájc- és még talán Finnország-szerte is. (A plusszkvamperfektum sajnos nem a véletlen műve!) (Ide még visszatérünk!)

„EXet meg mindenkinek szoktam adni, ha van nálam, és úgy gondolom, olvasó ember, érdekelheti. Legközelebb majd nem adok, ha ez téged idegesít. (Azért ennek a két mondatnak a szabatos magyar megfogalmazásáról is lehetne értekezni! Megjegyzés: B. J.) Te persze nem voltál zavarban, „csak nem tudtál magunkkal mit kezdeni”. De mit kellett volna tennem? Önkritikát gyakorolnom Ladányihoz írt 'levélféléd' miatt, amelynek felében engem és az Ex szerkesztési elveit bírálod? (...) A bocsánatodért esedeznem? Meghívni egy italra? Vagy sült krumplira a 'Mekibe'? (Én meg nem eszem!) Ha nem tetszik az Ex, ne olvasd! Nem kötelező. (Legalább hatvan magyar nyelvű folyóirat közül válogathatsz!) És azt írsz, gondolsz róla, amit akarsz. De azt elvárnám, hogy bizonyos tényeket tiszteletben tarts!” (Megint a jó öreg Freud bácsi: önkritikát gyakorolni, bocsánatért esedezni, azt írsz, gondolsz, amit akarsz, de azt azért elvárnám...)

Sajnos, az nem derül ki a későbbiekben sem, melyek azok a tények, amelyeket nekem tiszteletben kellene tartanom, mivel Bozsik ezek után rátér arra, szerinte egyszerűen nevetséges A gonosz banalitása c. Ex Symposion-számukat öt év távlatából összekötni

kilépésével a Magyar Írószövetségből. Győzködve még hozzá is teszi: „egyébként sem lépett ki minden Ex-szerkesztő az Írószövetségből, és ezért, akár hiszed, akár nem, senki sem kapott fegyelmit”. (Freud és a „fegyelmi”!)

„A számot (A gonosz banalitása címűt – megj. B. J.) azért hoztuk létre, mert európai kultúrkörben Hannah Arendt ezen könyvét két helyen nem méltatták kellőképpen (és két helyen nem fordították le addig). Az egyik Magyarország, a másik – képzeld! – Izrael. Én fontosnak tartottam, hogy erről szó essék, és a szerkesztőség tagjai szintén. Egy percig sem bántam meg, mert az egyik legfontosabb számunk lett.”

Igazán irigylésre méltó szerkesztőség az Ex Symposioné! „Tájékozódjál, kedves János, mielőtt hülyeségeket írnál. Egyfelől az EX Symposion egy magánlakásban, amatőr körülmények közt szerkesztett, profi periodika.” – írja Bozsik. Most én is írhatnám: tájékozódjál, kedves Péter, mielőtt hülyeségeket írnál! – de én ilyet nem írok, mert a számítógépemen azonnal megjelenik a figyelmeztetés: a hülyeség szót nem illik papírra (képernyőre) vetni! Azt viszont tisztelettel megjegyzem, tényleg irigylésre méltó helyzetben van az Ex Symposion szerkesztősége, ha ilyen amatőr körülmények között, magánlakásban olyan profin tud szerkeszteni, hogy megállapíthatja: az európai kultúrkörben Hannah Arendt ezen könyvét két helyen nem méltatták kellőképpen (és két helyen nem fordították le addig). Minden bizonnyal kiépített figyelőszerve van, amely az európai kultúrkört figyeli Izlandtól Szicíliáig, Wellstől az Urál-hegység hófödte csúcsaiig. Kiváló fordítói hálózata nemcsak követi, de fordítja is az európai kultúrkör kellő méltatásait... És még valamit: Izrael olyan távol van az európai kultúrkörtől, mint Makó Jeruzsálemtől, még akkor is, ha ez egyeseknek nem tetszik! (Vagy nekem kellene visszakérnem Karinthy rossz diákjához hasonlatosan az iskolapénzt, mivel velem annak idején, az általános iskola hatodik osztályában (!) nem úgy tanították Európa földrajzát, hogy abban benne lett volna Izrael is – igaz, az én iskolám csak egy egyszerű, falusi kis iskola volt valahol a Délvidéken, nem pedig egy profi szerkesztőség valahol Veszprémben. Igyekszem tájékozódni, kedves Péter, nagyon igyekszem.)

„Aztán kedvenc témadra, a Danilo Kiš-számra térsz rá. ...Kis, azon túl, hogy sokunk kedvenc írója, és akit én az egyik legetikusabb, legautentikusabb írónak gondolok, aki valaha is élt ebben a kibaszott közép-kelet-európai élőkocsárban, egy független szellem volt,

és mi, az EX Symposion akkori szerkesztői ezzel saját függetlenségünket is demonstrálni szeretnénk volna. Úgy látom, sikerült. Nem te vagy az első, aki a fejünkhöz vágja ezt a számot, amelyre tán a legbüszkébb vagyok.”

(Freud: Kiš – Kis. Danilo Kiš is ilyen, önmagát meghatározni nem tudó jellem – szellem volt. Néhány más mozzanat mellett ez maradt meg bennem abból az Ex Symposion számból, amire Bozsik a legbüszkébb. Persze, Bozsiknak, meg még sokuknak ettől lehet a kedvenc írója, lehet számukra a legetikusabb és a legautentikusabb írója ennek a bizonyos közép-kelet-európai élőkocsárnak, csak nehogy néhány más, hasonlóan etikus és autentikus író, és mind között a legnagyobb, az a Nobel-díjas zokon vegye ezt Bozsiktól. Én meg nem haragszom érte! Csak azt nem értem, ki nek, kivel szemben kellett az Ex Symposion szerkesztőségének a függetlenségét demonstrálni? Az Antall-kormányval szemben, mivel akkor ők voltak hatalmon, demonstrálni kellett a szembenállást, mert lakáshoz, munkahelyekhez, megélhetéshez, letelepedéshez juttatta őket Magyarországon?

„De János, miért ugorjunk az időben? Miért ez az ócska demagógia? Talán csak nem azért, mert a közte lévő EXek címeit is föl kéne sorolnod? A Talajvesztést, a Domonkost, a Konczot, a Sziverit, az Ólomkatonákat, a De bello civilit? 2000-ig alig adtunk ki olyan számot, ami közvetve vagy közvetlenül ne a délszláv háborúról szólt volna, és ezen belül bizony a vajdasági magyarságról is. A pornográfia is. Például miről másról, ha nem a háború pornográfiájáról? El kéne olvasni az EXeket (a kanizsai és a horgosi könyvtárban ott áll majd' mind), (Most figyelj, Freud! B. J.) elemezni, azután nyílt leveleket írni.”

Az ócska demagógia az, amikor egy szerkesztő, jelen esetben Bozsik így próbálja félrevezetni a gyanútlan olvasót, így, amikor vajdasági magyar vonatkozású költőket sorol föl, csak hogy közülük egyedül Koncz volt az, aki élete végéig szülővárosában, Magyarokanizán (földrajzóra Bozsiknak!) maradt, Domonkos már régóta Svédországban él, évekkal ezelőtt is már törve beszélt a magyart, és saját bevallása szerint semmit sem ír, persze ettől függetlenül nagyon nagy versei vannak, Sziveri pedig, bár morbidnak tűnhet, de halála után sem tért vissza szülőföldjére. Ha én valaha bármit is számon kértem Bozsikéktól, akkor az az volt, hogy miért nem foglalkoztak a délszláv háború alatt a délvidéki magyarsággal, konkrétan, nem virágnylven.

„Ami az általad hosszan idézett Szerbhorváth György-írást illeti, szíve joga úgy utálni a patriotákat,

ahogyan csak akarja. (Ráadásul érvekkel.) Úgy látom, te sem kedveled különösebben a liberálisokat, mégsem áll meg a föld forgása. (Vagy te Šešeljt szereted, a legnagyobb patriótát?) Ám az, hogy koncepciót látsz a szöveg és a kép között már érdekesebb jelenség.”

Ne fessd az ördögöt a falra, mert megjelenik!: kellett Bozsiknak a demagógiát emlegetnie, itt újra nála találkozunk vele. Abban teljes mértékben igaza van, Szerbhorváth Györgynek szíve joga úgy utálni a patriótákat, ahogyan csak akarja, csakhogy, írása alapján ő nem csak a patriótákat, hanem a népet, a nemzetet és a hazát is utálja: „Problémák azonban ott kezdődtek, hogy sohasem voltam patrióta, nem is leszek, nem is lehetek úgy patrióta, ám annál inkább utálok hazámat, mi több, nemzetemet is. Ergo csakis a hazautálatról írhatnék, no de ennek meg mi köze a lányka iránt érzett szerelemhez? Semmi, hiszen őt szeretem, vagy legalábbis szeretni szeretném, emezt – a hazát, meg a nemzetet vagy mit – pedig utálok, megvetem, lesajnálom, leszarom.” Tehát, Szerbhorváth nem csak a patriótákat utálja, hanem a népet, nemzetét és a hazáját is, mi több, még le is szarja. Természetesen ez is szíve joga, még érvek nélkül is, mert, ellentétben Bozsik Péterrel, én semmilyen érveléssel Szerbhorváth idézett írásában (Kvász és retek, Ex Symposion, 1999, 26-27. szám) nem találkoztam. (Persze az egész „európai kultúrkör” rezdüléseiről sincs fogalmam Reykjavíktól Tel-Avivig.) És töredelmesen be kell vallanom, én Šešeljt nem szeretem. Az viszont, hogy kit szeretek, az én szívem joga, mert jogaim nekem is vannak, nemcsak a liberálisoknak!

Azt viszont gyermekded mesének tartom, hogy csupán a véletlen műveként került Torgyán, Csurka és Orbán Viktor képe a már említett patriótákat, népet, nemzetet és hazát leszaró Szerbhorváth-írásba! Ennyire naiv a Bozsik által említett Jokesz Antal képszerkesztő sem lehet, még ha, Bozsik szerint „(Jokesz) így napokon keresztül fényképezte a tévé képernyőjét, utána véletlenszerűen elszórta a szövegek közt.” (A tárgyat, nyájas olvasó, ne rajtam keresd!)

„»Kik a kenyéradó gazdáid, ha még mindig megjelenik az EX Symposion? Nekik akarsz mindenáron megfelelni, mégiscsak ők határozzák meg a létedet?« – foglald sommásan össze, miután összefoglald (! a fölkiáltójel tőlem, B. J.), hogy Döbrentei Kornél »nagyjából azt mondta, hogy egy erőszakos kisebbség kényszeríti ránk akaratát, s a szálak a balliberális oldalon futnak össze. Ha belegondolsz Péter, te is tudod, hogy ez így van, s ennek semmi köze az antiszemiz-

mushoz.« Hát van. A »balliberális oldal« bizony a zsidókat jelenti, virágnyelven, mint ahogyan jelentette a Horthy-korszakban, az egymillió koldus országában is. Olvass Páter Zdravecset vagy Prónay Pált! Ők legalább nem virágnyelven fogalmaztak. Ha te ezt a nyelvet akrod beszélni, tedd nyugodtan, nekem ettől, már megbo csáss, okádhátnékom van. De értem a bűjtatott célzást. Arra gondolsz, én abból élek, hogy kiszolgálom a... mit is? Karvalytökét? A balliberális kisebbséget, azaz a zsidókat? A magyar haza ellenségeit? Nos, mint mondtam, az EX egy lakásban szerkesztett periodika, nincs főállásban senki a lapnál és száználmas honoráriumot tudunk fizetni, még úgy is, hogy évente (többnyire!) csak kétszer jelenünk meg. És bizony a lapalapítás óta fenyeget bennünket a megszűnés réme, úgyhogy vágyad hamarosan beteljesülhet. Meglehet, már jövőre.”

Bozsik ismét pontatlanul idéz, mondatok sorrendjét cseréli föl egy gondolatmeneten belül, s természetesen, lényeges dolgokat kihagy abból a bekezdésből, amelyből a fenti mondatokat átveszi. Például nem cáfolja, mert nem is cáfolhatja, hiszen tény, már a nyolcvanas évek elején Csoórit tartotta antiszemitának csupán azért, mert az akkori aktuális elhatárolódók Csoórirra ezt a bélyeget rásütötték, nem cáfolja azt sem, a Magyar Írószövetségből többedmagával azért lépett ki, mert az nem határolódott el Döbrentei Kornéltól. Furcsamód ilyenkor, amikor a véleménynyilvánítás szabadságáról kellene állást foglalni, a liberálisok mindig fölhaborodnak, mivel véleményt csak nekik, a tévedhetetlen, a mindenké fölött álló kozmopolitáknak, a másság feddhetetlen védőinek szabad. Ha valakinek az a véleménye, „hogy egy erőszakos kisebbség kényszeríti ránk akaratát, s a szálak a balliberális oldalon futnak össze”, akkor az már a verbális delictum szörnyűséges vétkét követte el. A balliberális oldalon szabadon lehet gyilkosságra, mézárásra fölszólítani (lásd: Tilos Rádió-eset), a másikon, a jobbon, a nemzetin még véleményt sem szabad formálni. Orwell ezt annak idején, ugye, jól emlékszünk rá, így mondta: Minden állat egyforma, de vannak egyformábbak!

A „balliberális oldal” Bozsik szerint virágnyelven bizony a zsidókat jelenti, mint ahogyan jelentette a Horthy-korszakban, az egymillió koldus országában is. Azt nem tudom, a Horthy-korszakban a „balliberális oldal” mit jelentett, azt most már tudom, Bozsiknak mit jelent, s már régóta tudom, számomra mit jelent. Számomra a „balliberális oldal” azt az embercsoportot jelenti, amelyik kommunista és kozmopolita eszmékből táplálkozik, olyan emberek csoportját, akik tagadják a keresztényi

erkölcsöt, akik önmaguk számára minden jogot megkövetelnek, anélkül, hogy azokhoz a jogokhoz kellő mértékben a kötelezettségeket is hozzákapcsolnák, s ugyanazokat a jogokat más emberektől ugyanakkor megtagadják. A „balliberális oldal” számomra nem köthető néphez, valláshoz még kevésbé, hiszen a balliberálisok, kimondva vagy kimondatlanul istentagadók.

Én csak a saját nyelvemet akarom beszélni, annál inkább, mivel Péter Zdravecéről és Prónay Pálról Bozsik írásában hallottam először, számomra viszont gyomorforogató a kommunista ideológiával átítatott „egymillió koldus országa” jellemzés a Horthy-korszakra vonatkozóan. Egészen csöndben kérdelem csupán: hány hajléktalan van ma Budapesten, és vajon tévesen tudom-e, hogy Magyarország lakosságának az egyharmada a létminimum alatt él? Hatvan egynéhány évvel a Horthy-korszak után, az uniós Magyarországon, ahol emberek százazreinek még villanyáram sem jár, a balliberális kormányzású szocialista-szabaddemokrata Gyurcsány – Kuncze-korszakban!

Vágyam beteljesülését, még ha Bozsik azt is gondolja, nem az Ex Symposion megszűnése jelentené, hanem az, ha „a magyar haza ellenségei”, ahogyan ő fogalmaz, faji és vallási hovatartozástól függetlenül (ahogyan én fogalmazok) végre eltűnnének és nem folytatnák álságos ténykedésüket a nemzet rontásán és további lezüllesztésén!

„Végezetül azt javasolom, olvasd el Döbrentei Kornél beszédét (én meg is hallgattam, el is olvastam), és ha téged ez nem emlékeztet arra a demagógiára, amelyet az isakovičok és čosičok károgtak volt, akkor, ahogyan mondani szokás, a lelked rajta. Nos, én első sorban ezért távoztam az Írószövetségből. A Vajdasági Írószövetségbe pedig azért léptem be, mert Csorba Béla javasolt. Az a Csorba Béla, akire lehet azt mondani, hogy ellenálló (volt); és egy időben mesterem. Emigrálásommal nem tekintettem tovább magam a tagjának, most sem tekintem. Ugyanígy léptem be a Magyar Írószövetségbe is, oda pedig a József Attila Kör akkori elnöksége javasolt, miután túlléptem a 35 éves korhatárt. Ha azt írtad volna, hogy be se kellett volna tennem oda a lábam, fejet hajtok, és azt mondom, igazad van. Akkori tájékozatlanságom menthetetlen, de azért nem megyek Dunának.”

Bozsik Péter javaslatától függetlenül elolvastam Döbrentei beszédét, meghallgatni sajnos nem tudtam, mivel, mint már említettem, én nem vagyok abban a szerencsés helyzetben, hogy Magyarországon élhessek, és egyébként sem az én szokásom véleményt al-

kotni anélkül, hogy tudnám, miről is kell véleményt alkotni (lásd: Bozsik esete Csoórivall!), már csak amiatt sem, „hogy ne hablatyolhass(ak) itt össze-vissza” (Bozsik Péter: Kedves Bata János). Döbrentei beszéde engem egyáltalán nem emlékeztet „az isakovičok és čosičok károgására”, viszont az eszembe jut, az isakovičok és čosičok akkor is, és minden bizonnyal még ma is tagjai annak az Írószövetségnek, amelybe Bozsik Csorba Béla javaslatára belépett. Talán még az is eszembe jut, az isakovičok és čosičok nem csak emlékeztetnek az isakovičokra és čosičokra, hanem önnön maguk azok, akiktől Bozsik nem érezte szükségesnek önnön magát elhatárolni, viszont az is igaz, emigrálásával nem tekintette tovább magát a Vajdasági, ill. Szerbiai Írószövetség tagjának. És most sem tekinti magát annak. Minden bizonnyal így lehet ezzel Végel és Tolnai is, mármint azzal, hogy nem tekintik magukat többé a Vajdasági, ill. Szerbiai Írószövetség tagjainak, csak azt elfelejtették a nyilvánossággal közölni, nem úgy, mint elhatárolódásukat a Magyar Írószövetségtől. (Apropó: Tolnai, apropó: Magyar Írószövetség! Tolnai Ottó kapja a Magyar Kultúra Napján, a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a Magyar Irodalmi Díjat, amelyet a Költő disznósírban című, tavaly a Kalligram Kiadónál megjelent könyvével érdemelt ki. „A könyv voltaképpen egy Parti Nagy Lajos által készített beszélgetéssorozat szerkesztett változata. Parti Nagy 1998-ban vállalkozott arra, hogy a költő munkásságát, életútját felölelő interjúsorozatot készít. Az interjú/beszélgetés őszinte elevenséggel, dinamizmussal, helyenként kíméletlenséggel átítatott, egészen a lét mély rétegeit érintő kérdéseket tartalmaz. Ez kitűnő alapanyagnak bizonyult.

...Tolnairól tudjuk, mennyire izgalmas és lebilincselő élmény élő szóban hallgatni, nemkülönben Parti Nagyot, most végre itt egy kötet, amely megörökíti szavaikat” (-sírbi-, Magyar Szó, 2005. január 6.)

(Talán annyit még kell tudnunk, a díjjal ötmillió forint is jár, és csak emlékeztetőül, Parti Nagy Lajos volt az, aki a Magyar Írószövetség körül a (mű)balhét kirobbantotta. – De az is lehet, mindez csak az én tudatomban áll össze így.)

Azt, hogy Csorba Béla ellenálló volt-e, vagy sem, én nem tudom, nem tudhatom, azt viszont tudom, hogy Szerbhorváth György ellenálló volt, vagy még most is az, mivel ő indult az Ellenállás ökölrázó népi mozgalom ellenállójaként a közelmúlt egyik szerbiai választásán. És azt is tudom, Csorba Béla az egyik legkarakánabb délvidéki személyiség, nemcsak irodal-

márként, hanem emberként is. Valamint nem tudom még azt sem, vajon Bozsik „akkori tudatlansága menthetlen-e, vagy sem”, de azért természetesen ne menjen a Dunának!

És most térjünk vissza az írásunk elején fölidézett jelenetre, amely a szabadkai McDonald's előtt játszódott le, mivel Szerbhorváth György válaszában ez az egyik sarkalatos pontja.

„Bata Jánost nagy sérelem érte – Bozsik Péter hamburgert vett a gyerekének a Mekiben! Bezzeg ha paprikás krumplit vett volna, minden oké lenne. De a Meki az amerikai értékrendszer, a globalizáció szimbóluma, a kozmopolitizmus, az Izrael-pártiság szimbóluma – mindené, ami rossz, mindené, ami sorsunkat negatívan befolyásolja.

Két dologra szeretném hát felhívni a figyelmét. Az egyik, hogy Amerika-ellenessége ugyanolyan, mint az egyes szerb értelmiségieké, politikusoké, illetve a szerb közvélemény egy részéé. Ez az álláspont a világon mindenütt honos, bár érdekes, hogy éppen a vajdasági magyarok körében nem különösebben az, mert e populációnak (és e tagja vagyok én is, mondjon Bata amit akar) van más gondja éppen elég. Nincs nevetségesebb annál, amikor azok szidalmazták a fogyasztást, akiknek alapvető fogyasztási cikkekre sem telik. Noha magam is látok kivétlenül a hivatalos amcsi politikában, magam is osztok jónéhány sztereotípiát (minden amerikai kövér, buta, tájékozatlan, folyton füvet nyírnak és álló nap sültkrumplit zabálnak a tévé előtt), de igyekszem észben tartani például azt, hogy New Yorkban mindig más szelek fújdogálnak, Susan Sonntag jó esszéket ír és véletlenül az amerikai egyetemek a legjobbak. Magyarán, hogy az általánosítással vigyázzon az ember.

A másik, hogy Bata János hűség-felfogása *tipikus* amerikanisztikus.”

Amikor először olvastam Szerbhorváth György válaszát, arra gondoltam, biztosan csak tréfálkozik a hamburgerrel, meg a paprikás krumplival. Bozsiknál e fölött átsiklottam, majd később, amikor újraolvastam mindkettőjük írását, jöttem rá, ők ezt komolyan is gondolják. (Hogy ki hatott kire, annak eldöntése ne legyen az én feladatomban!) Mint már korábban Bozsik kapcsán elmondtam, a „mekis epizód” azért került bele írásomba, mert az akkor úgy történt, s valószínűleg nekem is el kellett indítanom írásomat. Ekkora félreértésre, belemagyarozásra, vagy ha úgy tetszik: butaságra azonban, ahogy mondani szokták (!), még álomban sem gondoltam volna. Lányomat csak azért beszéltem le az

„amerikai sült krumpliról”, ami egyébként bizonyára valahol itt termelt, mert számunkra sokba került volna! Még csak azt sem mondom, hogy megfizethetetlen lett volna, mert azért „egy sült krumplit a Mekiben” még mi is megengedhettünk volna magunknak, ha nagyon akarjuk, mellé hamburgert és a kedvenc italomat, Coca Colát is rendelhettünk volna, de az életkörülményeinkhez viszonyítva bizony sokba került volna. Sajnos ennyire prózai magyarázata van annak, miért szerettem volna lányomat lebeszélteni a McDonald's-ról (és nem kis apai büszkeséggel mondom, törekvésemet siker koronázta).

Az eleve tévesen fölállított elmélet csak téves következtetéseket eredményezhet, így bennem nincs semmi olyan Amerika-ellenesség, amit Szerbhorváth föltételez rólam, mi több, bennem még olyan bugyuta sztereotípiák sem élnek sem Amerikáról, sem az amerikaiakról, mint amilyenekről ő vall. Ha másért nem, hát akkor azért csak jó az Ex Symposium kiterjedt kulturális és meteorológiai megfigyelő hálózattal rendelkező szerkesztőségének közelében lenni, mert így megtudhatja Szerbhorváth azt is, milyen szelek fújdogálnak New Yorkban. Azon viszont néhány professzor és egyetemi hallgató elvitatkozna, hogy „véletlenül” az amerikai egyetemek a legjobbak-e, vagy a cambridge-i, az oxfordi, netalán a heidelbergi, s hogy a „jelentősebb európai kultúrkörből” ne hagyjak ki senkit, azt hiszem a Sorbonne sem piskóta!

Ugyanílyen bugyuta föltételezés Szerbhorváth részéről az, hogy én kétségbe vonnám az ő liberális gondolkodásuk jogosságát, mondhatnám: tipikusan kifordított liberális gondolkodás.

„Természetesen Bata önkényesen és félreérthetően idézett szövegemből – de ezért nem kárhoztánám, az egészet mégsem idézhette –, de ismét hangsúlyoznám: mi nem lehetünk hazaárulók. Nemzetárulók lehetünk, persze, azok is vagyunk Bata szerint. Mert jugó-nosztalgánk van, szerbpartiak vagyunk, szemiták, kozmopoliták, liberálisok és elsősorban magyar-ellenesek. Ebbe a dumába mindenesetre én most nem fogok belemenni, mert minék – Bata meg van győződve arról, hogy minket nem érdekel a vajdasági magyarok sorsa. Esetemben erre az a bizonyítéka, hogy az Ellenállás képviselőjelöltje voltam 2003 decemberében a szerbiai parlamenti választásokon. Ugyan ezt nem véleményezi, csele sejtelmesen utal valamire... Hogy mire, én nem tudom, de jelezném felé, hogy amíg szerbiai állampolgár vagyok, alkotmány adta jogom, hogy válasszak és választva legyek. De ebből nem követke-

zik az, hogy szerb patrióta vagyok. Éppen Bata a patrióta, de jobb volna, ha magában tisztázná azt, mit ért ezen, mert ahogyan kirohan itt egy csomó minden ellen, az számomra *amerikanisztikus* – minden érték közül a legfontosabb a haza. Hát, nekem még véletlenül sem. Sőt, itt és most értelmezhetetlen.”

Remélem, elég hosszan idéztem Szerbhorváth Györgyöt ahhoz, hogy ne lehessen önkényesnek és félreérthetőnek mondani a következőket:

Az, hogy valakinek van-e vagy sem jugó-nosztalgiaja, még nem bűn. Az sem, ha van, az sem, ha nincs. Szerbhorváthnak minden bizonnyal van, mert írói neve is ezt tükrözi, a szerbhorvát egy sosem volt nyelv sosem volt fogalma, amely csak az egykori Jugoszláviában volt használatos, tulajdonképpen a szerbhorvát nyelvvel, illetve a horvátszerbvel akarták bizonyítani egy állam létjogosultságát azok, akiknek ez fontos volt (ill. azok, akik ebből hasznot húztak). A szerbpártiság sem lehet bűn. Szerbhorváth viszont minden bizonnyal szerb párti lehet, mert írói névnek nem a Macedónhorváthot, az Albánhorváthot, vagy a Finnhorváthot választotta, hanem a Szerbhorváthot. Ismétlem, ez természetesen nem róható fel sem neki, sem másnak, ha ő vagy bárki más így dönt, bizonyára tudja, miért teszi. Az, hogy valaki szemita, kozmopolita és liberális, szintén nem bűn, az viszont már igen, ha valaki magyarellenes, szerbellenes, albánellenes vagy zsidóellenes! És ezt nem csak én mondom, hanem minden demokratikus, civilizált állam törvénye, amihez, demokráciákban, jogállamokban tartaniuk kell magukat a demokratikus, civilizált embereknek.

Én azzal soha nem foglalkoztam, és soha nem is érdekelt, hogy Szerbhorváth György szerb patrióta-e vagy sem. Azt sem én állítom, hogy neki nem a hazája a legfontosabb. Ezt ő mondja: „... – minden érték közül a legfontosabb a haza. Hát, nekem még véletlenül sem..” Ez az ő magánügye, meg legfőljebb pártjéé, az

Ellenállásé, nekik kell ezt letisztáznuk, ha egyáltalán le kell. Jómagam ilyen ügyekben járatlan vagyok, hiszen, mint már jóval korábban említettem, semmilyen párt-hoz soha nem volt semmi közöm.

A problémám nekem Szerbhorváthtal tulajdonképpen a saját magam által fölállított értékrendszer függvényében van, hogy tudniillik ő is csúsztat, félremagyaráz, ha úgy tetszik, nem mond igazat. Az általam idézett írásában, a Kvász és retekben ő nem csak a patriótákat, hanem saját nemzetét és hazáját is utálja, ergo: megveti, gyűlöli. „... – a hazát, meg a nemzetet vagy mit – pedig utálom, megvetem, lesajnálom, leszárom.” „A múltkor pezsgőztem a lánykával, akit szeretek, de eszembe se jutott a nép, a nemzet, a haza. Dögöljenek meg, de még azt sem gondoltam, hogy dögöljenek meg, csináljanak, amit akarnak, felölem.” A Kérek még egy hamburgert, dupla kecsappa’ című írásában Szerbhorváth nyíltan megvallja hovatartozását, kijelenti, a vajdasági magyar populációnak ő is tagja, mondjon Bata, amit akar. Ha azt nem tudhatjuk meg tőle, melyik az a haza, amit utál, megvet, lesajnál és leszar, azt legalább tudhatjuk, melyik az a nép, a nemzet. „Dögöljenek meg.”

Mind Bozsikot, mind Szerbhorváthot megnyugtathatom, rajtuk semmit sem kérek számon, és ne aggodjanak, tőlem aztán nem veszik el a publikációs lehetőséget, az meg már-már elérzékenyít, hogy ennyien és ennyire várják tőlem az *opus magnumot*, de ezt a tördést minden bizonnyal megérdemlem, hiszen Szerbhorváth szerint fontos és mély barátságokat köszönhet nekem, no persze, csak részben. Amikor ugyanis támadok, egy kalap alá veszem őket Lovas Ildikóval, Bozsik Péterrel, Tolnai Ottóval és Végel Lászlóval, akkor ők aztán barátokká válnak, ha harcostársakká nem is.